

Становище

Относно дисертационния труд на Боряна Чавдарова Гоцова на тема **„Поделената външна компетентност на Европейския съюз според международните договори в областта на околната среда“**, за получаване на научна и образователна степен „Доктор“ по научна специалност 3.6 Право (Международно право и международни отношения–Право на Европейския съюз)

От проф. д-р Георги Стефанов

Със заповед на Ректора на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ съм включен в Научно жури, което следва да се произнесе за даване на научна и образователна степен „Доктор“ по професионалното направление 3,6 „Право (Право на Европейския съюз) на Боряна Чавдарова Гоцова. След основана на представени документи констатация, че е спазена процедурата за даване на научното звание, **изразявам положителна оценка за дисертационния труд.** Основанията ми са следните:

Дисертацията на Боряна Чавдарова Гоцова е авторитетно, компетентно и задълбочено изследване на един от основните, не само сложни, но и по съществото си устройствени въпроси на интеграционния процес, протичащ между 28-те европейски държави. Така е, защото поделената отговорност е принцип, който определя не само външните отношения на съюза, но и вътрешните отношения в него. От правилните решения по този

въпрос и прилагането им в развитието на процеса зависи способността на Европейския съюз сега и в бъдеще да функционира успешно и да реализира предназначението за което е създаден. От тях зависи от една страна способността на интеграционната общност да се извява като единен и влиятелен субект в международните отношения, а заедно с това от друга страна да бъдат запазени аналогични качества и за образувалите я страни. Това дава основание да се направи заключение, че дисертацията изследва възел от проблеми с много голямо значение както за доктрината, така и за практиката.

Освен това в материята предмет на дисертацията, са разположени много деликатни и съвсем неординерни проблеми в теорията, а и опасни подводни камъни в практиката. Така е, защото въпреки названието си „Съюз“, Европейският съюз съвсем не е обикновено съединяване на сили и ресурси на преследващи сходни цели самостоятелни държави, каквито са представите за традиционните съюзи от миналото, той е много повече. Представлява интеграционна общност, т.е. съединяване не само на цели, поведение и средства, но едновременно с това и органично сливане на запазващи суверенност субекти. В този си вид поделената отговорност няма аналог, който да я предхожда. Това изисква от всеки изследовател на явлението не само издирването и изучаването на огромен фактически нормативен масив, но знание, усет и мъдрост за справяне с лабиринтите на доктриналните спорове и практическите решения. Констатирам, че авторката на представената за защита дисертация се е справила много успешно.

Трудностите, които Гоцова е преодоляла, порастват и поради сложната комплексност на осъществяване на поделена отговорност в един огромен, имащ значение за запазване живота и здравето на цялото човечество проблем – запазването на стабилна, уравновесена и оптимална околна среда Оценявам самоограничаването на авторката да разгледа правната уредба на поделената отговорност само в един от нейните сегменти. Това е позволило да навлезе още повече в дълбочината и заедно с това в конкретиката при прилагането на принципа на поделена отговорност

Дори при самоограничението, големия обем на изложението - близо 300 стандартни страници - е отразил значението и сложността на самия предмет. Защото този обем не е резултат от многословие, така често срещана слабост при някои начеващи изследователи. Изложението е осъществено с пестелив и точен израз, с аналитичен подход и убедителни и точни обобщения. Характерно за творческия натюрел на възможния бъдещ „Доктор по международно право“ е, че заклученията и изводите са съчетани с широк поглед към изводите и заключението на много български и чужди автори. Гоцова показва способност да черпи информация от голям брой разнообразни източници, както нормативни, така и доктринални. Списъкът наброява близо 500, от които около половината са разработки на утвърдени автори. Ще отбележа, че действителното използване на източниците е доказано с впечатляващ научен апарат – стотици позовавания под линия. Затова трудът следва да се оцени и като забележително широка панорама от нормативни и доктринални източници – обработени, съпоставени, преценявани и коментирани. Докторантката е доказала не само широко познаване на многообразието на релевантни за предмета на изследването си доктринални гледища и тълкувания на нормативните източници, но и способност убедително да направи приноси с оригинални аргументи и собствено мнение.

Успехът на всяко изследване в голяма степен зависи и от общия му план, от неговата структура. Структурата, това е стратегията на всяко научно изследване. Оценявам сполуката на Гоцова да осъществи изследването върху основата на набелязването на солиден и логичен план и като го следва без излишни отклонения да стигне до съществени резултати. Това е умение, което не всички автори притежават в еднаква степен.

Планът е развит в три глави. Първата глава поставя теоретичната основа на споделената отговорност. Втората изследва реда и проблемите на практическото осъществяване в областта на запазването на околната среда. Третата глава – получените резултати, потвърждаващи основната теза.

Основната теза на дисертационния труд, авторката определя така: *„при поделената външна компетентност на Съюза*

съществува тенденция към постепенно ограничаване на правото на самостоятелни действия на държавите членки чрез налагане на редица вътрешни и външни задължения". Тезата е убедително доказана. Разбира се, не само поради умението и да избере сполучливата си стратегия, а и защото не го е сторила описателно, декларативно. Тя аналитично разгръща отделните проблемни елементи, извежда възможните решения или различията по мнения за тях и често като ги подлага на съмнение да намира верен отговор, потвърждаващ основната теза. Едва ли някой би отрекъл, че пътят към научното доказване задължително преминава през съмнението, за да се достигне до правилния отговор. Като изследовател Боряна Гоцова несъмнено притежава това качество.

При оценяването на дисертационния труд не може да се пренебрегне едно любопитно явление, което може много рядко да възникне при защитата му. След завършването на труда, доказващ наличието на „тенденция към постепенно ограничаване на правото на самостоятелни действия на държавите членки чрез налагане на редица вътрешни и външни задължения“, тази доказана в труда тенденция неочаквано се обърна точно в обратната посока – изрази се в искания на редица страни членки на Европейския съюз (Великобритания, Унгария, Чехия, Полша и други) за промяна на поделената отговорност, като се дадат по-големи права на членуващите в съюза държави да предприемат самостоятелни действия. Тласъкът бе даден от миграционна вълна към Европа. Бежанската криза прерасна в криза на целия интеграционен процес, предизвика разпадане на основни негови елементи, каквито са Шенгенските споразумения и постави под заплаха съществуването на Европейския съюз. Във връзка новото развитие намирам, че неочакваната коренна промяна не само не поставя под съмнение основната теза на дисертационния труд, а напротив – потвърждава я с подчертана сила, засилва приносяния елемент в изследването, прави постигнатите резултати от дисертантката още по-значителни и актуални. Така е, защото на примера на един от сегментите на поделената отговорност, отнасящ се за околната среда, Гоцова убедително е доказала, че досегашната тенденция при поделената отговорност е била и ще трябва да

остане един от основните фактори за развитието на интеграционния процес в Европа.

При даване на високата научна и образователна степен научното жури трябва да прецени не само качествата на дисертационния труд, но и степента на изследователската активност на неговия автор. Наред с дисертацията, Гоцова прилага изследвания и публикации в авторитетни чуждестранни и български научни списания. Вземам предвид не само броя на публикациите, оценявам заедно с това и обстоятелството, че всяка от тях е предмет на преценка от квалифицирани рецензенти на списанията. Така по същество всяка от тези публикации трябва да се вземе предвид от научното жури не само като белег за научноизследователската активност на Гоцова, но и като показател, че тя е получила няколкократно от независими източници признание за способностите ѝ и като автор и изследовател.

Вземам предвид и обстоятелството, че дисертацията е първото цялостно монографично изследване в материята представляваща неин предмет осъществено от български автор. Така с труда си Гоцова е направила принос в българската правна литература по толкова важния въпрос за поделената външна компетентност в рамките на Европейския съюз

В заключение, на основание от положителната ми оценка за представения от Боряна Чавдарова Гоцова дисертационен труд **предлагам Научното жури да ѝ даде научна и образователна степен „Доктор“ по научна специалност 3.6 Право (Международно право и международни отношения, Право на Европейския съюз.)**

8 април 2016 година

Проф. д-р Георги Стефанов